

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1286/21
27.3.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Маје Чогурић, председника већа, Миленије Петричевић и Јасне Лозук, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији је заједнички пуномоћник Драгомир Настић, адвокат из Београда, Македонска 17, против тужене ВВ из ..., чији је пуномоћник Љубица Филиповић, адвокат из Сремске Митровице, Арсенија Чарнојевића 42, ради утврђења ништавости уговора о доживотном издржавању, одлучујући о жалби тужене, изјављеној против пресуде Другог основног суда у Београду П 1341/19 од 18.09.2020. године, у седници већа одржаној дана 27.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Другог основног суда у Београду П 1341/19 од 18.09.2020. године у делу става првог изреке којим је утврђена ништавост уговора о доживотном издржавању закљученог између ГГ као примаоца издржавања и ДД као даваоца издржавања 08.04.1993. године пред Општинским судом у Обреновцу Р. бр.215/93, а који је за предмет имао пренос права својине на 1/2 идеалних сувласничких удела на кат. Парцели ... од 0,02,88 ха и ... од 0,04,41 ха са кућом у КО ..., кући од 50 м2 са помоћним објектима око ње, све у ...у улици ... и другом изреке, а жалба тужене ВВ из ... у том делу **ОДБИЈА**, као неоснована.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Другог основног суда у Београду П 1341/19 од 18.09.2020. године у преосталом делу става првог изреке, тако што се **ОДБИЈА** тужбени захтев АА из ... и ББ из ... којим су тражили да се утврди да је ништав и да као такав не производи никаква правна дејства уговор о доживотном издржавању закључен између ГГ као примаоца издржавања и ДД као даваоца издржавања 08.04.1993. године пред Општинским судом у Обреновцу Р. бр.215/93, који је за предмет имао покретне ствари и новац у моменту смрти (пок. ГГ), као неоснован.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци АА из ... и ББ из ... да туженој ВВ из ..., на име трошкова другостепеног поступка солидарно исплате износ од 33.700,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев и утврђено да је ништав и да као такав не производи никаква правна дејства уговор о доживотном издржавању закључен између ГГ као примаоца издржавања и ДД као даваоца издржавања, закључен 08.04.1993. године пред Општинским судом у Обреновцу Р. бр.215/93, а који за предмет има пренос права својине на 1/2 идеалних сувласничких удела на кат. Парцели ... од 0,02,88 ха и број ... од 0,04,41 ха са кућом у КО ..., куће од 50 м² са помоћним објектима око ње све у... у улици ..., свих својих покретних ствари и новца у моменту смрти. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове поступка у износу од 188.850,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности пресуде па до исплате.

Против наведене пресуде тужена је благовремено изјавила жалбу, побијајући је из свих разлога прописаних одредбом члана 373. став 1. Закона о парничном поступку. Жалбене разлоге је образложила и жалбени предлог изнела. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражила.

Тужиоци су одговорили на жалбу тужене.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 386. у вези члана 402. Закона о парничном поступку - ЗПП ("Службени гласник РС", бр.72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је оценио да је жалба тужене делимично основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 1, 2, 3, 5, 7. и 9. ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Нису основани ни наводи жалбе тужене да је у првостепеном поступку учињена битна повреда одредаба парничног поступка из тачке 12. наведеног става, јер је изрека пресуде разумљива, не противречи сама себи ни разлозима који су наведени у погледу свих битних чињеница на јасан и непротивречан начин, а који логично и недвосмислено произилазе из наведених доказа и целокупног стања у спису, па пресуда нема недостатака због којих се не би могла испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, 08.04.1993. године пред Општинским судом у Обреновцу закључен је уговор о доживотном издржавању Р.бр.215/93 између ГГ у својству примаоца издржавања и ДД у својству даваоца издржавања, којим се прималац издржавања обавезала да на име накнаде за издржавање које јој се обезбеђује, пренесе даваоцу издржавању у својину непокретну имовину коју чини 1/2 идеалних сувласничких удела на кат. Парцели ... од 0,02,88 ха и кат.парцели ... од 0,04,41 ха са кућом у КО ..., кућу од око 50 м² са помоћним објектима око ње, све у улици ... у ..., све своје покретне ствари и новац који буде имала у моменту своје смрти. У поступку расправљања заоставштине иза пок. ДД који је окончан решењем Првог основног суда у Београду О. бр.6942/13 од 27.08.2013. године, на целокупној заоставштини коју између осталог чини и право сувојине у делу од 1/2 непокретности стечене по основу уговора о доживотном издржавању од 08.04.1993. године, за наследника по основу завештања и закона оглашена је сестра оставиоца ЋЋ, правни претходник овде тужене. Претходно за исту непокретност 11.11.1970. године закључен је уговор о преносу права трајног коришћења 1/2 кат. парцеле број ...КО..., уписане у ЗКУЛ ... КО ..., између ЕЕ (правног претходника тужиоца ББ) у својству преносиоца и

ЖЖ (супруга ГГ), у својству стицаоца којим је између осталог констатовано да је фактички држалац права коришћења 1/2 наведене непокретности од 05.11.1967. године уговарач ЖЖ, који је ово право коришћења купио од уговарача ЕЕ на основу усменог споразума и исплатио уговорену цену. Између истих лица је 20.09.1972. године закључен и уговор о продаји и куповини права коришћења кат. Парцеле ... КО ... површине 585 м² у коме је констатовано да је 1966. године наведено земљиште предато у посед купцу ЖЖ, да је на овој парцели у моменту предаје постојала једна зграда која је раније грађена од слабог грађевинског материјала и да је она предмет продаје, да је иста реновирана и поправљена од стране купца грађењем кухиње и купатила и да на истој згради ЖЖ полаже право својине и несметане државине у ком циљу по потреби и без сагласности може предузимати мере на легализацији. Решењем Четвртог општинског суда у Београду О. бр.7989/85 од 23.01.1986. године расправљена је заоставштина покојног ЖЖ и за наследника је оглашена његова супруга ГГ, с тим што спорне непокртности нису биле предмет заоставштине. Првобитно је ЕЕ, отац тужиоца ББ, на основу закљученог уговора о куповини и продаји овереног пред Петим среским судом у Београду Ов.бр. 1469/57 дана 23.10.1957. године и решења о укњижби Дн.186/58 од 10.02.1958. године, стекао право својине на 1/2 кат. Парцеле ..., врт "... површине 11 ари и 70 м². Решењем Дн.бр. 1386/60 од 12.04.1960. године предметно земљиште је укњижено као друштвена својина, а ЕЕ је на основу члана 38. и 39. тада важећег Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта на предметном земљишту уписан као ималац права коришћења са 1/2, док надлежни орган не донесе решење о предаји земљишта у посед општини или другом лицу. Решењем СО Чукарица од 29.06.1978. године наведене непокретности изузете су из поседа ранијих власника, уз правичну накнаду, у корист општине Чукарица. Решењем ГО Чукарица од 14.03.2011. године, по захтеву тужиоца, као правног следбеника ранијег власника, поништено је правноснажно решење исте општине од 29.06.1978. године, а тужилац ББ је на основу решења Комисије за излагање на јавни увид података о непокретностима и правима на њима од 22.12.2011. године уписан као сувласник са 1/2 идеалног дела на кат. Парцели ... укупне површине 2,97 ари и кат. Парцели ...укупне површине 8,23 ара. Тужилац АА је уговором о купопродаји непокретности који је оверен пред Првим основним судом у Београду Ов.бр.3799/2012 од 11.01.2012. године, који је закључио са ЗЗ (другим сувласником) и ББ, овде тужиоцем купио предметне непокретности и по основу истог се у катастру непокретности укњижио као власник са уделом 1/1.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да сада пок. ГГ у моменту закључења уговора о доживотном издржавању са ДД 08.04.1993. године није могла бити власник, нити ималац неког другог права на непокретностима којима је тим уговором располагала, јер је предметно земљиште представљало друштвену својину и на истом је у складу са одредбама члана 38. и 39. тада важећег Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта био уписан као ималац права коришћења (док надлежни орган не донесе решење о предаји земљишта у посед општини или другом лицу) ЕЕ, правни претходник тужиоца ББ. По оцени првостепеног суда из наведених разлога а и чињенице да је тек Законом о планирању и изградњи из 2003. године (члан 84.) био дозвољен промет права коришћења на земљишту у друштвеној својини, ЖЖ, супруг сада пок. ГГ на основу закључених уговора о преносу права трајног коришћења од 11.11.1970. године и уговора о продаји и куповини права коришћења од 20.09.1972. године који је закључио са ЕЕ, оцем тужиоца ББ, није могао да стекне право коришћења на 1/2 кат. Парцеле ... (која је решењем Дн.1487/78 подељена на кат. Парцеле ... и 15/2, обе КО ...). Следом наведеног, како у конкретном случају ГГ као прималац издржавања није у моменту

закључења уговора о доживотном издржавању била власник непокретности којима је тим уговором располагала у корист ДД као даваоца издржавања, јер су се предметне непокретности у моменту закључења наведеног уговора налазиле у режиму друштвене својине и биле изузете из поседа дотадашњих власника, првостепени суд је утврдио да је предметни уговор ништав правни посао у складу са одредбом члана 103. Закона о облигационим односима, због чега је усвојио тужбени захтев као у ставу првом изреке побијане пресуде.

Све битне чињенице за одлучивање о основаности тужбеног захтева, првостепени суд је потпуно и поуздано утврдио на основу изведених доказа, које је правилно ценио у складу са одредбом члана 8. ЗПП. Жалбом тужене у којој нису истицане нове чињенице, нити предлагани нови докази у смислу члана 372. став 1. ЗПП, правилност утврђеног чињеничног стања није доведена у сумњу.

По оцени Апелационог суда у Београду, правилно је првостепени суд закључио да је тужбени захтев основан и за своју одлуку је дао јасне и довољне разлоге, па их као правилне прихвата и другостепени суд.

Правилно је првостепени суд ценио истакнути приговор активне легитимације на страни тужилаца и нашао да је исти неоснован, јер је после смрти својих родитеља ЕЕ и ИИ, тужилац ББ постао власник предметних непокретности и то своје право по основу уговора о купопродаји пренео на тужиоца АА. Како је спорни уговор о доживотном издржавању од 08.04.1993. године, којим је предметним непокретностим располагано, закључен пре него што је тужилац ББ постао власник истих и продао их тужиоцу АА, то у конкретном случају постоји правни интерес тужилаца као купца и продавца из уговору купопродаји непокретности од 11.01.2012. године за подношење ове тужбе, односно правни интерес за истицање захтева за утврђење ништавости спорног уговора о доживотном издржавању, тим пре што је против тужилаца правни претходник овде тужене, сада пок. ЂЂ, покренула поступак пред надлежним судом ради утврђења ништавости уговора о купопродаји непокретности од 10.01.2012. године и утврђења права својине на непокретностима које су биле предмет оспореног уговора о доживотном издржавању.

Неосновано се жалбом тужене оспорава став првостепеног суда да прималац издржавања ГГ у моменту закључења побијаног уговора о доживотном издржавању са даваоцем издржавања ДД, није могла бити власник нити имаоца неког другог права на непокретностима којима је тим уговором располагала, те да је наведени став у супротности са чињеницама утврђеним из писаних доказа чију садржину је суд прихватио. Наиме, предметно земљиште је 12.04.1960. године доношењем решења Дн.1386/60 постало друштвена својина, док су уписани имаоци права коришћења на основу члана 38. и 39. тада важећег Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта били ЈЈ и ЕЕ, дотадашњи сувласници, којима је наведено земљиште из поседа изузето 29.06.1978. године решењем СО Чукарица. Предметне парцеле у смислу Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта, нису могле бити у слободном промету нити су се могле наслеђивати, а то произилази и из уговора о преносу права трајног коришћења од 11.11.1970. године и уговора о продаји и куповини права коришћења од 20.09.1972. године које је ЖЖ закључио са ЕЕ, оцем тужиоца ББ. Ови уговори нису оверени пред надлежним судом и исти нису могли бити уписани у јавне књиге, обзиром да су закључени противно законским прописима и као такви нису могли производити никакво правно дејство. Пренос права коришћења

дозвољен је тек 2003. године, када је промет дозвољен чланом 84. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр.47/2003). Цитираном законском одредбом Закона о планирању и изградњи регулисано је да се ранијим сопствеником сматра лице које је по важећим прописима било његов сопственик на дан ступања на снагу Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта. Из наведеног произилази да су у тренутку закључења спорног уговора о доживотном издржавању 08.04.1993. године предметне непокретности биле изузете из поседа дотадашњих власника, са њима се ни на који начин није могло располагати, те су жалбени наводи којима се указује да спорне непокретности нису изузете из поседа ГГ и ЖЖ, без утицаја јер су исте непокретности могле бити изузете само од имаоца права на непокретностима.

Жалбом тужена неосновано напада резултате доказног поступка покушавајући да кроз изнете тврдње доведе у сумњу правилност закључка првостепеног суда о битним чињеничним питањима спорног односа, указујући да првостепени суд није правилно ценио писане доказе, као и да је неоправдано изоставио да цени исказе парничних странака и сведока, са образложењем да су саслушавани на околност фактичког стања предметних непокретности, које чињенице нису биле од утицаја за доношење другачије одлуке. Одредбом члана 8. ЗПП установљено је начело слободне оцене доказа које подразумева одсуство законом утврђених правила у избору доказа и њиховом рангирању према доказној снази која препушта суду, према специфичностима конкретног случаја, да слободно, без формалних ограничења, савесно и брижљиво оцени изведене доказе и формира своје уверење о доказаним, односно недоказаним чињеницама. Правилној оцени сваког доказа, претходи пре свега потпуна анализа садржине доказа у контексту оних чињеница које су суду потребне као релевантне за доношење одлуке. Првостепени суд је сваки доказ посебно и потом све доказе заједно ценио у складу са правилима логичког закључивања и оним што је животно прихватљиво, вршећи садржајну анализу и оцену сваког доказа засебно и у узајамној вези са другим доказима, па је закључак о изнетим наводима извео ценећи садржину уговора који садрже потписе парничних странака, као и осталих доказа а с обзиром на спорне чињенице. Овај суд нема основа да сумња у утврђено чињенично стање на коме је заснована побијана пресуда, јер је првостепени суд у образложењу своје одлуке навео разлоге којима је на јасан начин објаснио како је текао доказни поступак, који су докази изведени и како су утврђене чињенице битне за одлучивање о тужбеном захтеву. С тим у вези, наводи жалбе којима тужена указује да је првостепени суд занемарио чињеницу да су ГГ и ЖЖ, као брачни другови, купили од ЕЕ предметне некретнине, исплатили уговорену купопродајну цену, ушли у посед истих, платили порез на промет и били обвезници пореза на имовину, дограђивали и градили стамбене и помоћне објекте, те да су правни претходници тужене били у поседу истих све до 2012. године, не доводе у сумњу чињеничноправни закључак на коме је побијана пресуда заснована и без значаја су на доношење другачије одлуке. Ово стога јер све наведене чињенице које се односе на државину, савесност и протек времена у коме су правни претходници тужене користили спорне непокретности у уверењу да су власници по основу закључених уговора, нису биле спорне међу парничним странка. Међутим, имајући у виду правни статус предметног земљишта (од 12.4.1960. године у режиму друштвене својине са правом коришћења у корист ранијих власника до изузимања из поседа, а потом и изузимања из поседа 1978. године), те код чињенице да се на непокретностима у друштвеној својини до ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о основама својинскоправних односа 4.7.1996. године није могло стицати право својине одржајем, ове чињенице нису биле од утицаја на другачије одлучивање. Следом наведеног, првостепени суд је правилном оценом садржине писаних доказа, доводећи

их у везу са наводима странака, правилно утврдио чињенично стање, а супротни жалбени наводи којима се заправо указује да је у првостепеном поступку учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 8. ЗПП, нису основани.

Приликом одлучивања о основаности жалбе тужене, односно законитости и правилности првостепене пресуде, другостепени суд је имао у виду и остале наводе жалбе, али их није посебно образлагао, сагласно овлашћењу из члана 396. став 1. ЗПП, јер не могу довести до другачије, за тужену повољније одлуке у овој парници.

Из наведених разлога, Апелациони суд у Београду је применом одредбе члана 390. ЗПП потврдио првостепену пресуду у делу става првог изреке којим је утврђена ништавост уговора о доживотном издржавању у делу који је за предмет имао пренос права својине на 1/2 идеалних удела наведених непокретности.

Међутим, одлука првостепеног суда у делу става првог изреке побијане пресуде којом је утврдио ништавост предметног уговора и у делу којим је сада пок. ГГ као прималац издржавања располагала и својим покретним стварима и новцем у корист даваоца издржавања ДД, није правилна, јер је заснована на погрешној примени материјалног права.

Наиме, одредбом члана 194. став 1. ЗПП прописано је да тужилац може у тужби да тражи да суд само утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, повреду права личности или истинитост односно неистинитост неке исправе. Став 2. истог члана прописује да тужба за утврђење може да се поднесе ако тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког спорног права или правног односа, пре доспелости захтева за чинидбу из истог односа или истинитост односно неистинитост неке исправе, или ако тужилац има неки други правни интерес. Када се ради о тужби за утврђење (декларативна тужба), Закон о парничном поступку у члану 194. став 2. и Закон о облигационим односима у члану 109. став 1. ограничавају могућност подношења тужбе и вођење поступка по њој, постојањем правног интереса. Правни интерес постоји када се правни положај тужиоца показује као неизвесан у односу према туженом, а отклањање ове неизвесности оправданом, али и право и правни однос који више не постоји може бити предмет утврђења, ако је његово раније постојање основ неког захтева у садашњости. Да би постојао правни интерес тужиоца за подношење тужбе потребно је да у случају успеха у спору тужилац стекне могућност да реализује неко своје право. Имајући у виду да првостепени суд у току поступка није ценио правни интерес тужилаца за подношење тужбе за утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању у наведеном делу, а да исти не произилази из чињеница које су утврђене у првостепеном поступку, јер тужиоци нису доказали у чему се састоји њихов правни интерес за утврђење ништавости спорног уговора у делу којим је прималац издржавања, сада пок ГГ, располагала својом имовином – покретним стварима и новцем, због чега њихов захтев у наведеном делу није основан. Такође, претходно утврђена ништавост спорног уговора у делу који је за предмет имао пренос права својине на 1/2 идеалних удела на наведеним непокретностима, по оцени овог суда као другостепеног, не повлачи ништавост и самог уговора у целини, у складу са одредбом члана 105. ЗОО.

Са изнетих разлога, Апелациони суд у Београду је применом одредбе члана 394. тачка 4. ЗПП преиначио побијану пресуду у преосталом делу става првог изреке и

одлучио као у ставу другом изреке ове пресуде.

Другостепени суд је применом члана 401. тачка 2. ЗПП, потврдио и одлуку о трошковима парничног поступка садржану у ставу другом изреке првостепене пресуде, јер је донета правилном применом одредба члана 153, 154. и 163. истог закона, и одговара исходу спора и постигнутом успеху странака, трошкови су одмерени правилном применом Таксене и Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, а преиначење није утицало на висину трошкова поступка.

Одлучујући о захтеву тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка, имајући у виду да је делимично успела у поступку по правном леку у погледу дела главног захтева, признати су јој сразмерни трошкови (1/3) за састав жалбе у износу од 7.500,00 динара, таксе на жалбу и таксе на другостепену одлукуу износу од по 13.100,00 динара, чија висина је одмерена у складу са Тарифом о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксеном тарифом, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате у складу са одредбом члана 277. ЗОО. На основу изложеног, применом одредбе члана 165. став 2. сходно одредби члана 153. став 1. ЗПП, донета је одлука као у ставу трећем изреке ове пресуде.

**Председник већа-судија,
Маја Чогурић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић